

DUTOVLJE • Ozaveščena javnost in stroka proti novi asfaltni (po)dobi Krasa in kvazi razvojnim projektom

Prenova kraških vasi: namesto Bacha ceneni pop

Praksa prenove dediščine na Krasu kaže, da se določila večkrat kršijo, do ustreznega popravila škode ne pride, degradacije v prostoru pa ostajajo breme še za mnogo let. Ozaveščeni domačini in kritični del stroke zato opozarjajo, da se napake, kakršne so se zgodile pri prenovi vaškega jedra Dutovelj, ne smejo ponoviti, česar se medtem že bojijo v sosednjem Tomaju. "Z degradacijo zgodovinskih jeder izgublamo tako zgodovinski spomin kot tudi svojo istovetnost ter visoko kakovost bivanja," opozarja arhitekt Aleksander Ostan.

• VERONIKA R. ŽENKO

"Prenova ne pomeni zamrznitve v času, prenova mora omogočati ljudem, da v dediščini živijo. To pa je mogoče doseči tako, da kvalitete prostora najprej prepoznamo," poudarja Maruša Zorec z ljubljanske Fakultete za arhitekturo, ena od gostov okrogle mize Za kakovostno prenavo kraških vasi, ki jo je nedavno priredilo Kulturno razvojno društvo Venček iz Dutovelj, ki se zavzema za zaščito in valorizacijo kulturne dediščine ter ohranitev kulturne identitete in tradicije Krasa, in nanjo povabilo strokovnjake s področja arhitekture in urbanizma.

Eden od razlogov zanjo je bilo uničevanje kulturne dediščine Dutovelj, nazadnje z razvpito prenovo trga ali "placa" sredi vasi, ki je sprožila razmislek o nujnosti načrtovanja posegov v prostor na celovit in vključujoč način.

V dutovskem primeru kritike letijo tudi na Zavod za

varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS), kjer po besedah Maruše Zorec "niso bili dovolj angažirani, da bi od projektantov zahtevali boljše rešitve". Zato je pozvala, da se v bodoče sodelovanje med lokalnimi skupnostmi in zavodom okrepi "v smislu pomoči krajanom in bolj intenzivne zaščite". Sicer pa je izrazila upanje, da v Dutovljah na trgu ne bo ostalo parkirišče in da se bodo vsaj asfaltirane površine pred cerkvijo tlakovale z bolj občutljivim materialom. "Pri prenovi so ključna razmerja me starim in novim. V tem primeru je cesta preglasila tisto, kar so vrednosti tega prostora."

"Problem je, če se kvalitete oziroma vrednote prostora ne upoštevajo pri projektiranju. Mi v praksi največkrat naletimo na prvi odpor že pri investitorju in potem pri projektantu. Ko se to dvoje sešteje, težko pridemo do dobre rešitve. Zanj je potrebno, da pridejo na skupni imenovalc stroka, projektant, investitor

in tudi širša javnost," je komentiral dr. Robert Preskar, generalni konservator z ZVKDS.

Namesto asfalta in betona več kamna

"Če bi bil pri prenovi eden od kriterijev določena količina kamna, ne bi imeli podobe, ki jo imamo zdaj," pa je ocenil domačin in arhitekt Matej Perčič. Po njegovem bi morali že prostorski načrti, ko gre za posege v javnem prostoru, na Krasu vključevati kamen - in javnost.

"Arhitekturo se zelo redko primerja z drugimi umetnostmi, pa čeprav se jo lahko. Zakaj bi se trudil z Bachom, če lahko odpreš radio in slišiš enostaven pop," je divaški arhitekt Stojan Lipolt posvaril pred pastjo, v katero so se ujeli tudi v Dutovljah, da se sicer ambiciozni prijemi zreducirajo na nivo dopadljivosti in uporabijo v nekakšni "pop maniri".

Arhitekt in urbanist Aleksander Ostan, predsednik sekcije arhitektov na Zbornici za arhitekturo in prostor Slovenije in predavatelj na Fakulteti za arhitekturo je zato opozoril na nujnost sodelovanja odločevalcev, prebivalcev in vseh potrebnih strokovnjakov ter preverjanje rešitev, da bi povzročili čim manj škode in čim manj uničili identiteto. "Čeprav se tudi v Sloveniji "osveščeni", kritični del stroke pomembnosti kakovostne prenove naselbinske dediščine že leta dobro zaveda, pa situacija ni posebej rožnata: mnoge pomembne historične stavbe, ki tvorijo identiteto krajev in skupnosti, so zapuščene, ogrožene ali že podrte, trgi, ulice in parki med njimi pa slabo vzdrževani ali prepuščeni nestrokovnemu, parcialnemu, stihijskemu urejanju," je opozoril, da z degradacijo zgodovinskih jeder izgublamo tako zgodovinski spomin kot tudi svojo istovetnost ter nenazadnje tudi visoko kakovost bivanja.

Nujna je tudi finančna podpora

Toda če do očitnih napak prihaja že pri urejanju javnega prostora, ki je skupna dobrina, koliko bolj na udaru so šele zasebni, sploh ko ti formalno niso zaščiteni ali pa navkljub temu.

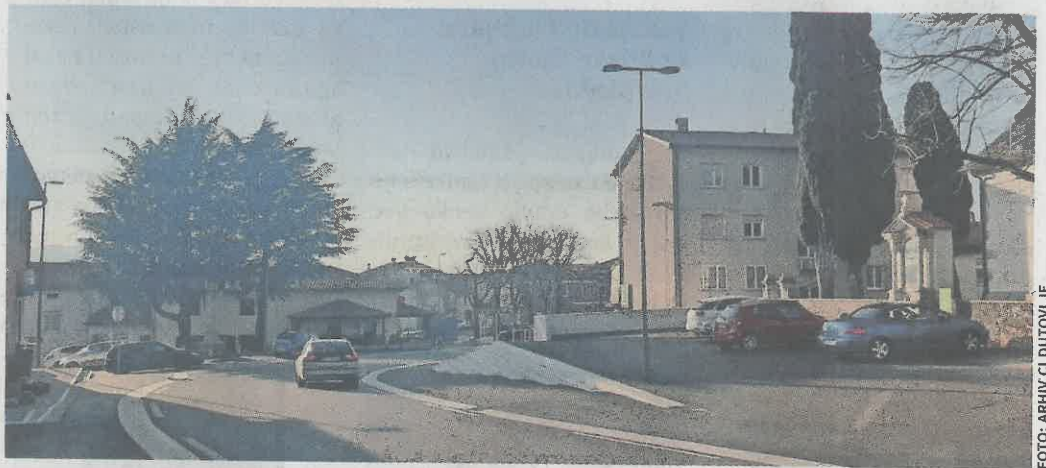
Domačinka iz Dutovelj Mojca Gec je zato izrazila obžalovanje, da se v takšni obliki niso pravočasno organizirali že prej. "Brez nas domačinov ne bo Krasa, kot si ga želimo," je ocenila in dodala, da si mnogi domačini želijo prenove v kraškem duhu, vendar na način, da bodo v svojih hišah lahko živeli, da bodo funkcionalne in dostopne. Pri tem potrebujejo ustrezno strokov-

Strokovnjaki so do prenove v Dutovljah kritični, a hkrati vidijo možne rešitve, ki bi temu prostoru vrnila vsaj nekaj nekdanjih kvalitiet.

Na okrogli mizi, ki je pritegnila precej ljudi, so se zavzeli za interdisciplinarno in vključujočo prenavo kraških vasi, ki ohranja dediščino, izboljšuje zunanji javni prostor ter kakovost bivanja ljudi.

Domačini so kritični do nove asfaltne (po)dobe Krasa.

no podporo, pa tudi finančno. "Če hočeš danes vgraditi kamnit okenski portal, moraš h kamnoseku in to drago plačati. Morda je tudi to vzrok, da ljudje namesto tega izberejo plastična okna. Ljudem, ki še imajo voljo za prenavo, je

Aleksander Ostan
arhitekt

"Mnoge pomembne historične stavbe, ki tvorijo identiteto krajev in skupnosti, so zapuščene, ogrožene ali že podrte, trgi, ulice in parki med njimi pa slabo vzdrževani ali prepuščeni nestrokovnemu, parcialnemu, stihijskemu urejanju."

treba tudi finančno pomagati," je tudi Milivoj Štemberger, predsednik Krajevne skupnosti Pliskovica, opozoril na veliko pomanjkanje tovrstnih sistemskih vzpodbud. Zato se, kot je poudarila arhitektka in konservatorka Na-

taša Kolenc, kljub vsemu strokovnemu znanju, ki ga imamo, v praksi dogajajo prizori, ki se zelo razlikujejo od tistih v turističnih katalogih in na razglednicah in ki kažejo na uničevanje ali prepuščanje propadu kulturne dediščine, ki v svoji avtentičnosti predstavlja ključni razvojni potencial Krasa, tako v smislu ustvarjanja boljšega bivalnega okolja za prebivalce kot v ekonomskem smislu, zlasti v povezavi s kmetijstvom in turizmom.

"Ko ste v dilemi, kako prenoviti svojo hišo, pomislite, ali bi si jo po prenovi slikar Marjan Miklavc še želel narisati. Njega ni več med nami, a njegove vrednote tega prostora bodo, upam, ostale," je še pozvala Nataša Kolenc. •

Dileme tudi v Tomaju

Sežanskega župana Davida Škabarja so na okrogli mizi izzvali, ali se zaveže k pravočasnemu in kakovostnemu vključevanju ljudi in stroke pri načrtovanju nove prometne ureditve v Tomaju, ki po idejni zasnovi predvideva tudi prestavitve oziroma odstranitve obstoječih zidov in kamnitih portalov, dreves in tudi dela stavbnega tkiva. Odgovoril je, da so možne tudi drugačne rešitve, ki bodo sprejemljive za ljudi, a pripomnil, da če pločniki ne bodo dovolj široki, po njegovem to ne bo optimalno.

SVET ZAVODA ZDRAVSTVENEGA DOMA ILIRSKA BISTRICA, Gregorčičeva cesta 8, 6250 Ilirska Bistrica

V skladu z 8. členom Odloka o ustanovitvi javnega zdravstvenega zavoda in 28. in 29. členom Statuta javnega zdravstvenega zavoda Zdravstveni dom Ilirska Bistrica razpisuje delovno mesto

DIREKTORJA

Kandidat mora za imenovanje na funkcijo direktorja zavoda izpolnjevati splošne zakonske pogoje in posebne pogoje skladno z Odlokom, Statutom in sistematizacijo delovnih mest Zdravstvenega doma Ilirska Bistrica, in sicer mora:

- imeti najmanj izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih druge stopnje ali raven izobrazbe, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje,
- imeti mora najmanj pet (5) let delovnih izkušenj, od katerih vsaj tri (3) leta na vodstvenih delovnih mestih,
- imeti mora organizacijske in strokovne sposobnosti,
- predložiti mora program razvoja zavoda za mandatno obdobje.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev, življenjepisom in programom dela naj kandidati naslovijo na naslov: Zdravstveni dom Ilirska Bistrica, Gregorčičeva cesta 8, 6250 Ilirska Bistrica s pripisom na kuverti »Ne odpiraj - Prijava na razpis za direktorja«.

Rok za prijavo je 15 dni od dneva objave razpisa (skladno z objavo na spletni strani Zavoda za zaposlovanje).

Izbrani kandidat bo imenovan za obdobje 4 let.

O izbiri bodo kandidati obveščeni v roku 30 dni od dneva objave razpisa.

Za dokončno imenovanje izbranega kandidata da soglasje Občinski svet ustanovitelja, Občine Ilirska Bistrica.